

Roma Women Platform "ROMNI" from Moldova, Chisinau, Republic of Moldova
Contacts: romnicoordination@gmail.com, tel. + 373 68 11 34 29

RAPORT ALTERNATIV

Revizuirea Națională Voluntară (VNR) 2026 privind implementarea Agendei 2030 și a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă

Prezentat de: Platforma Femeilor Rome „ROMNI” din Moldova

CHIȘINĂU 2026

CUPRINS:

I. DESPRE PLATFORMA FEMEILOR ROME „ROMNI”.....	4
II. INTRODUCERE.....	5
III. METODOLOGIE.....	7
3.1 LIMITĂRILE ANALIZEI.....	8
IV. CONTEXTUL GENERAL.....	9
V. ODD 4 – EDUCAȚIE DE CALITATE.....	10
Accesul copiilor romi și al copiilor romi refugiați la educație.....	10
Principalele constatări.....	11
VI. ODD 3 – SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE.....	12
Accesul femeilor rome și al copiilor romi la servicii de sănătate.....	12
Sănătatea femeilor rome și accesul la servicii de sănătate reproductivă.....	12
Sănătatea copiilor romi.....	13
Impactul asupra realizării ODD 3.....	13
Principalele constatări.....	14
VII. ODD 11 – ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE.....	14
Locuire adecvată și acces la infrastructură pentru femeile și copiii romi.....	14
Situația romilor refugiați din Ucraina.....	15
Impactul asupra femeilor și copiilor romi.....	15
Impactul asupra realizării ODD 11.....	15
Principalele constatări.....	16
VIII. ODD 10 ȘI ODD 16 – REDUCEREA INEGALITĂȚILOR, COMBATERICA DISCRIMINĂRII ȘI ACCESUL LA JUSTIȚIE.....	16
Discriminarea structurală și excluziunea socială a romilor.....	16
Accesul la justiție și remedii efective.....	17
Participarea romilor la procesele decizionale.....	17
Impactul asupra realizării ODD 10 și ODD 16.....	18
Principalele constatări.....	18
IX. ODD 8 – MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ.....	18
Accesul romilor la ocupare și oportunități economice.....	18
Situația femeilor rome pe piața muncii.....	19
Tinerii romi și tranziția către piața muncii.....	19
Antreprenoriatul și incluziunea economică.....	20
Principalele constatări.....	20
X. ODD 1 – FĂRĂ SĂRĂCIE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ.....	21
Sărăcia și excluziunea socială în rândul comunităților rome.....	21
Principalele constatări.....	21
XI. ODD 5 – EGALITATE DE GEN ȘI COMBATERICA VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA FEMEILOR ȘI FETELOR ROME.....	21
Femeile și fetele rome între discriminare și excluziune.....	21
Principalele constatări.....	22
XIII. RECOMANDĂRI:.....	22

I. DESPRE PLATFORMA FEMEILOR ROME „ROMNI”

[Platforma Femeilor Rome „ROMNI”](#) este o organizație neguvernamentală fondată în anul 2016 în Republica Moldova, care promovează drepturile femeilor și fetelor rome și contribuie la combaterea discriminării multiple și intersecționale cu care acestea se confruntă. Organizația urmărește consolidarea participării active și semnificative a femeilor rome în viața socială, economică și publică, precum și promovarea egalității de șanse și a incluziunii sociale.

ROMNI desfășoară activități de advocacy, monitorizare a politicilor publice, cercetare și raportare independentă în domeniul drepturilor omului, cu accent pe egalitatea de gen, nediscriminare, accesul la justiție, discriminare bazată pe muncă și origine socială dar și incluziunea comunităților rome. În calitate de organizație reprezentativă a femeilor rome din Republica Moldova, aceasta contribuie la monitorizarea implementării angajamentelor asumate de stat în domeniul drepturilor omului și al dezvoltării durabile, inclusiv a [Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă](#) și a tratatelor internaționale relevante privind drepturile femeilor, copiilor și minorităților.

Pe lângă activitățile de monitorizare și advocacy, organizația oferă asistență directă membrilor comunităților rome aflați în situații de vulnerabilitate. Sprijinul acordat include asistență juridică și documentare, în special pentru obținerea actelor de identitate și clarificarea statutului juridic, facilitarea accesului la servicii sociale, medicale și educaționale, precum și intervenții pentru îmbunătățirea condițiilor de trai și prevenirea situațiilor de excluziune socială.

Începând cu anul 2022, ROMNI acordă asistență refugiaților romi din Ucraina, sprijinindu-i în accesarea protecției temporare, a serviciilor sociale, medicale și educaționale, precum și în depășirea dificultăților administrative și juridice întâmpinate în Republica Moldova.

Prin activitatea sa, Platforma Femeilor Rome „ROMNI” contribuie la promovarea unei societăți incluzive și echitabile, bazate pe respectarea drepturilor omului, egalitate de șanse și participarea efectivă a femeilor și fetelor rome la toate nivelurile vieții publice.

Date de contact:

E-mail: romnicoordination@gmail.com,| violetaandriuta@gmail.com

Tel: +373 681 13 429

Web: <https://romni.md>

Facebook: <https://www.facebook.com/PlatformaFemeilorRomeROMNI>

II. INTRODUCERE

Prezentul Raport Alternativ este elaborat de Platforma Femeilor Rome „ROMNI” și oferă o evaluare independentă a progreselor și lacunelor în implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, din perspectiva drepturilor omului și a principiului fundamental al acesteia de a nu lăsa pe nimeni în urmă.

Raportul analizează situația femeilor rome, a copiilor romi și a persoanelor rome aflate în situație de refugiu, azil sau migrație forțată, grupuri care continuă să fie afectate de forme multiple și intersecționale de discriminare bazate pe etnie, gen, statut socio-economic și statut juridic, dar și pe discriminare bazată pe muncă și origine socială. Deși Republica Moldova a înregistrat anumite

progrese în procesul de aliniere a politicilor sale la obiectivele de dezvoltare durabilă, beneficiile acestor măsuri nu sunt resimțite în mod egal de toate grupurile populației, iar decalajele structurale care afectează comunitățile rome persistă.

Analiza este realizată prin prisma obligațiilor asumate de Republica Moldova în temeiul instrumentelor internaționale privind drepturile omului, inclusiv al Convenției Internaționale privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (ICERD), precum și al [Observațiilor Finale](#) adoptate de Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD) în aprilie 2024. Constatările prezentate indică faptul că o parte semnificativă a recomandărilor formulate de Comitet rămân implementate doar parțial sau nu au fost implementate deloc, ceea ce afectează în mod direct realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, în special ODD 1 (Fără sărăcie), ODD 3 (Sănătate și bunăstare), ODD 4 (Educație de calitate), ODD 5 (Egalitate de gen), ODD 10 (Reducerea inegalităților), ODD 11 (Orașe și comunități durabile) și ODD 16 (Pace, justiție și instituții eficiente).

Raportul se bazează pe analiza cadrului normativ și a politicilor publice relevante, pe date și informații publice furnizate de autorități, instituții independente și agenții internaționale, precum și pe informații colectate direct din comunitățile rome prin consultări cu femei rome, mame, copii romi și persoane rome refugiate. Această abordare permite evidențierea diferențelor dintre angajamentele asumate la nivel național și experiențele reale ale beneficiarilor la nivel local.

Constatările raportului relevă că accesul femeilor și copiilor romi la educație, servicii medicale, protecție socială, locuire adecvată și justiție continuă să fie limitat de factori structurali precum sărăcia, segregarea, discriminarea pe baza muncii și a descendenței și excluderea socială. În cazul persoanelor rome refugiate, aceste dificultăți sunt amplificate de lipsa documentelor de identitate, barierele lingvistice, stereotipurile și prejudecățile rasiale, precum și de insuficientă adaptare a mecanismelor instituționale la nevoile specifice ale acestui grup.

Prin prezentul raport, Platforma Femeilor Rome „ROMNI” contribuie la procesul Revizuirii Naționale Voluntare 2026, oferind o perspectivă independentă asupra gradului de implementare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă pentru unul dintre cele mai vulnerabile grupuri din Republica Moldova. Raportul urmărește să sprijine autoritățile naționale, mecanismele ONU și partenerii de dezvoltare în identificarea lacunelor existente și în elaborarea unor măsuri eficiente, bazate pe drepturile omului, egalitate și nediscriminare.

Totodată, documentul constituie un instrument de monitorizare, advocacy și responsabilizarea autorităților publice, semnalând neconformitățile existente între angajamentele asumate și implementarea practică a acestora. Raportul formulează recomandări concrete menite să contribuie la accelerarea progresului în realizarea Agendei 2030 și la garantarea accesului egal la drepturi și oportunități pentru toate persoanele rome aflate sub jurisdicția Republicii Moldova.

III. METODOLOGIE

Prezentul Raport Alternativ utilizează o abordare metodologică mixtă, care combină analiza datelor calitative și cantitative pentru a oferi o evaluare cuprinzătoare a gradului de implementare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în raport cu situația femeilor rome, copiilor romi și persoanelor rome aflate în situație de refugiu, azil sau migrație forțată din Republica Moldova.

Analiza se bazează pe examinarea documentelor internaționale și naționale relevante, inclusiv a Convenției Internaționale privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (ICERD), a Observațiilor Finale ale Comitetului ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD) adoptate în aprilie 2024, precum și a cadrului normativ și de politici publice aplicabil în domeniile educației, sănătății, protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii și combaterii discriminării. De asemenea, au fost analizate strategiile și programele naționale relevante pentru implementarea Agendei 2030 și incluziunea populației rome.

Raportul utilizează date publice și statistici disponibile din surse guvernamentale, instituții independente, organizații internaționale și agenții ale Organizației Națiunilor Unite, completate de informații colectate direct din comunitățile rome. În acest scop, au fost realizate consultări cu femei rome, mame, copii romi, lideri comunitari și persoane rome refugiate, pentru a documenta experiențele acestora privind accesul la drepturi, servicii publice și mecanisme de protecție.

Metodologia aplicată a urmărit identificarea și evaluarea măsurilor adoptate de autorități pentru promovarea incluziunii sociale și protecția drepturilor populației rome, precum și analiza impactului acestora asupra grupurilor aflate în situații de vulnerabilitate. O atenție deosebită a fost acordată evaluării implementării recomandărilor formulate de Comitetul CERD și gradului de conformitate a politicilor și practicilor naționale cu standardele internaționale în materie de drepturile omului și nediscriminare.

Totodată, raportul aplică o analiză comparativă între progresele raportate de autorități și realitățile documentate la nivel comunitar, cu scopul de a identifica discrepanțele existente între cadrul normativ și implementarea efectivă a acestuia. Această abordare a permis evidențierea barierelor structurale, a formelor persistente de discriminare, anti-tiganism și excluziune socială, precum și a factorilor care împiedică accesul egal al persoanelor rome la servicii și oportunități.

Constatările și recomandările formulate în cadrul raportului sunt fundamentate pe principiile drepturilor omului, egalității și nediscriminării și urmăresc să contribuie la consolidarea politicilor publice și a mecanismelor instituționale necesare pentru implementarea efectivă și inclusivă a Agendei 2030 în Republica Moldova.

În procesul de elaborare a raportului au fost aplicate principiile participării, responsabilității, transparenței și nediscriminării, asigurând integrarea perspectivelor și experiențelor directe ale persoanelor afectate de inegalități și excluziune socială.

3.1 LIMITĂRILE ANALIZEI

Prezenta analiză a fost realizată în contextul unor limitări semnificative privind disponibilitatea și calitatea datelor referitoare la populația romă din Republica Moldova. Una dintre principalele provocări constă în lipsa sistematică a datelor statistice dezagregate pe criterii de etnie, gen, vârstă și statut migrational, fapt care îngreunează evaluarea exactă a progresului în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă pentru grupurile aflate în situații de vulnerabilitate.

În numeroase domenii relevante pentru Agenda 2030, inclusiv educație, sănătate, ocupare, locuire și protecție socială, datele oficiale disponibile nu permit identificarea clară a disparităților existente între

populația romă și populația generală. De asemenea, informațiile referitoare la situația femeilor rome, a copiilor romi și a persoanelor rome refugiate rămân limitate sau fragmentate.

Raportul se bazează atât pe date oficiale și documente publice, cât și pe informații colectate direct din comunitățile rome prin consultări și documentarea cazurilor individuale. Deși aceste informații oferă o perspectivă valoroasă asupra realităților din teren, ele nu pot substitui necesitatea dezvoltării unor mecanisme instituționale eficiente de colectare și analiză a datelor dezagregate, în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului și protecția datelor cu caracter personal.

Lipsa unor date complete și actualizate reprezintă, în sine, o problemă structurală care afectează capacitatea autorităților de a elabora, implementa și monitoriza politici publice bazate pe dovezi, precum și de a evalua impactul acestora asupra comunităților rome. Această situație a fost semnalată în mod repetat de mecanismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului și continuă să constituie un obstacol major în asigurarea unei dezvoltări incluzive și echitabile.

În pofida acestor limitări, informațiile prezentate în raport permit identificarea unor tendințe și probleme sistemice care afectează exercitarea drepturilor fundamentale de către femeile rome, copiii romi și persoanele rome aflate în situație de refugiu, oferind o bază solidă pentru formularea recomandărilor adresate autorităților naționale și partenerilor de dezvoltare.

IV. CONTEXTUL GENERAL

Femeile și copiii romi continuă să reprezinte unul dintre cele mai vulnerabile grupuri din Republica Moldova, fiind afectați de forme multiple și intersectate de discriminare generate de apartenența etnică, muncă descendență, gen, sărăcie, nivel redus de educație și acces limitat la servicii publice. Aceste vulnerabilități sunt amplificate de excluziunea socială persistentă și de barierele structurale care împiedică exercitarea efectivă a drepturilor fundamentale, inclusiv dreptul la educație, sănătate, locuire adecvată, protecție socială și participare la viața publică.¹

Situația este și mai dificilă pentru romii refugiați din Ucraina, care se confruntă cu obstacole suplimentare în accesarea protecției și a serviciilor esențiale. Lipsa documentelor de identitate, dificultățile în obținerea protecției temporare, barierele lingvistice, accesul limitat la informații și persistența stereotipurilor etnice contribuie la creșterea riscului de excluziune și marginalizare. În pofida măsurilor generale adoptate pentru gestionarea fluxului de refugiați, nevoile specifice ale romilor refugiați rămân insuficient reflectate în politicile și programele publice.

Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), în Observațiile Finale privind Republica Moldova adoptate în 2024, a constatat că implementarea politicilor și programelor destinate incluziunii romilor rămâne afectată de deficiențe structurale. Printre principalele preocupări evidențiate se numără resursele insuficiente alocate implementării măsurilor, lipsa unor mecanisme eficiente de monitorizare și responsabilizare, precum și capacitatea limitată a sistemului de mediere comunitară.

---

¹ Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Observații Finale privind rapoartele periodice 10–11 ale Republicii Moldova, CERD/C/MDA/CO/10-11, 2024.

<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/cerdcmdaco12-14-concluding-observations-combined-twelfth>.

Aceste deficiențe reduc accesul comunităților rome la servicii publice și limitează dialogul eficient dintre autorități și beneficiari².

Persistența acestor probleme a determinat autoritățile Republicii Moldova să inițieze elaborarea unui nou Program de susținere a populației de etnie romă pentru perioada 2027–2030, care urmărește consolidarea incluziunii sociale, dezvoltarea rețelei de mediatori comunitari, combaterea discriminării și îmbunătățirea accesului la educație, sănătate, ocupare și protecție socială.³

Aceste deficiențe au un impact direct asupra realizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. Sărăcia persistentă și accesul limitat la măsurile de protecție socială afectează progresul în cadrul ODD 1. Inegalitățile în accesul la servicii medicale și la servicii de sănătate maternă și infantilă împiedică atingerea țintelor asumate prin ODD 3. Barierele existente în accesul la educația timpurie, fenomenul abandonului școlar și practicile de segregare educațională continuă să afecteze realizarea ODD 4. Femeile și fetele rome se confruntă în continuare cu discriminare multiplă și cu acces limitat la oportunități educaționale, economice și la servicii de protecție, ceea ce compromite progresul în realizarea ODD 5. Totodată, persistența inegalităților structurale și absența unor măsuri eficiente pentru combaterea discriminării intersecționale afectează în mod direct implementarea ODD 10 privind reducerea inegalităților.

În lipsa unor intervenții sistemice, coordonate și finanțate adecvat, excluziunea socială și discriminarea continuă să se transmită între generații, afectând în mod disproporționat femeile, copiii și tinerii rome. Această situație limitează capacitatea Republicii Moldova de a asigura implementarea efectivă a principiului „Nimeni să nu fie lăsat în urmă” și de a-și îndeplini angajamentele asumate în cadrul Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă și al tratatelor internaționale privind drepturile omului.⁴

V. ODD 4 – EDUCAȚIE DE CALITATE

Accesul copiilor rome și al copiilor rome refugiați la educație

Educația reprezintă unul dintre domeniile în care inegalitățile dintre populația romă și populația generală din Republica Moldova continuă să fie cele mai pronunțate. În pofida progreselor înregistrate la nivel național în ceea ce privește accesul la educație, copiii rome, în special fetele rome și copiii rome refugiați din Ucraina, continuă să se confrunte cu bariere structurale care limitează exercitarea efectivă a dreptului la educație.

Datele disponibile arată existența unor disparități semnificative încă din etapa educației timpurii. Potrivit UNICEF Moldova, doar unul din cinci copii rome frecventează o instituție de educație timpurie, comparativ cu aproximativ patru din cinci copii din populația non-romă. Participarea redusă la educația preșcolară afectează dezvoltarea competențelor cognitive și sociale ale copiilor și contribuie la perpetuarea decalajelor educaționale pe parcursul întregului ciclu de învățământ.

---

² Ibidem

³ Guvernul Republicii Moldova, Raportul Național Voluntar privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, 2026. <https://gov.md/ro/comunicate-de-presa-cancelaria-de-stat/cel-de-al-doilea-raport-national-voluntar-privind>

⁴ Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, Principiul fundamental „Leave No One Behind” și angajamentele Republicii Moldova privind implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Excluderea educațională continuă și în învățământul obligatoriu. UNICEF constată că doar aproximativ jumătate dintre copiii romi sunt înscriși în învățământul primar și gimnazial, comparativ cu circa 90% dintre copiii din populația generală.⁵ Aceste disparități sunt determinate de sărăcia persistentă, condițiile precare de locuire, lipsa documentelor de identitate, migrația sezonieră, discriminarea și nivelul redus de educație al părinților.

În anul 2024, monitorizarea Programului de susținere a populației de etnie romă a evidențiat că doar 43% dintre copiii romi cu vârsta cuprinsă între 7 și 16 ani erau înscriși în instituțiile de învățământ general în localitățile monitorizate, iar participarea la educația preșcolară era de aproximativ 39%. Aceste date demonstrează că măsurile adoptate până în prezent nu au produs schimbări suficiente pentru reducerea decalajelor educaționale.

Situația este și mai dificilă pentru copiii romi refugiați din Ucraina. Organizațiile societății civile și mediatorii comunitari au semnalat dificultăți legate de lipsa documentelor de identitate, bariere lingvistice, mobilitatea frecventă a familiilor și insuficiența măsurilor de sprijin adaptate nevoilor specifice ale acestora. În practică, aceste obstacole reduc participarea școlară și sporesc riscul de abandon educațional.

Fetele romi sunt afectate în mod disproporționat de excluderea educațională. Normele tradiționale de gen, responsabilitățile domestice, căsătoriile și uniunile timpurii, precum și lipsa programelor de mentorat și sprijin educațional contribuie la abandonul școlar precoce. UNICEF a subliniat existența unei legături directe între căsătoriile timpurii și abandonul școlar al fetelor romi, fenomen care limitează oportunitățile economice și participarea socială a acestora pe termen lung.

Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD) și alte mecanisme internaționale de monitorizare au exprimat preocupări privind accesul limitat al romilor la educație și au recomandat Republicii Moldova să intensifice măsurile pentru prevenirea abandonului școlar, combaterea segregării educaționale și extinderea programelor de incluziune școlară pentru copiii romi.⁶

Persistența acestor inegalități afectează realizarea Obiectivului de Dezvoltare Durabilă nr. 4 privind asigurarea unei educații incluzive, echitabile și de calitate pentru toți. Totodată, impactul se răsfrânge asupra ODD 1 privind reducerea sărăciei, ODD 5 privind egalitatea de gen și ODD 10 privind reducerea inegalităților, demonstrând caracterul interdependent al provocărilor cu care se confruntă comunitățile romi.

Principalele constatări

1. Participarea copiilor romi la educația timpurie rămâne de aproximativ patru ori mai redusă decât în cazul copiilor non-romi.
2. Ratele de înscriere și menținere în sistemul educațional sunt considerabil mai scăzute în rândul copiilor romi.

---

⁵ UNICEF Moldova, „Roma Children”, disponibil la: <https://www.unicef.org/moldova/en/what-we-do/roma-children>

⁶ Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Observații Finale privind rapoartele periodice 10–11 ale Republicii Moldova, CERD/C/MDA/CO/10-11, 2024.
<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/cerdcmdaco12-14-concluding-observations-combined-twelfth>.

3. Fetele rome sunt expuse unui risc sporit de abandon școlar timpuriu.
4. Copiii rome refugiați continuă să întâmpine bariere administrative și lingvistice în accesarea educației.
5. Măsurile existente de incluziune educațională nu sunt suficient finanțate și monitorizate.

VI. ODD 3 – SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE

Accesul femeilor rome și al copiilor rome la servicii de sănătate

Accesul egal la servicii medicale de calitate reprezintă o condiție esențială pentru realizarea Obiectivului de Dezvoltare Durabilă nr. 3 privind asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării pentru toate persoanele. Cu toate acestea, femeile și copiii rome din Republica Moldova continuă să se confrunte cu bariere semnificative în accesarea serviciilor de sănătate, situație agravată în cazul refugiaților rome din Ucraina.

Datele disponibile indică existența unor inegalități persistente între populația romă și populația generală în ceea ce privește accesul la servicii medicale, prevenție și asigurare de sănătate. Potrivit studiilor realizate de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și UNICEF Moldova, o parte semnificativă a populației rome întâmpină dificultăți în accesarea serviciilor medicale din cauza sărăciei, lipsei documentelor de identitate, costurilor indirecte asociate tratamentului și distanței față de instituțiile medicale.⁷

Cartografierea localităților dens populate de rome a evidențiat că accesul la servicii medicale este considerabil mai redus în comunitățile în care nu activează mediatori comunitari rome. În aceste localități, populația romă întâmpină dificultăți în înregistrarea la medicul de familie, accesarea programelor de prevenție și utilizarea serviciilor medicale specializate.⁸

Situația este și mai dificilă pentru romii refugiați din Ucraina. Organizațiile societății civile au raportat dificultăți legate de obținerea documentelor necesare, accesarea sistemului de asigurări medicale și înțelegerea procedurilor administrative. Barierele lingvistice și lipsa informațiilor accesibile limitează utilizarea serviciilor de sănătate și sporesc riscul de excludere din sistemul medical.

Sănătatea femeilor rome și accesul la servicii de sănătate reproductivă

Femeile rome continuă să se confrunte cu obstacole semnificative în accesarea serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă. Potrivit UN Women și Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), factorii socioeconomi, nivelul redus de informare și stereotipurile de gen limitează accesul femeilor rome la servicii de planificare familială, consultații ginecologice și monitorizare prenatală.

---

⁷ Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Studii privind incluziunea romilor și accesul la servicii publice: https://statistica.gov.md/files/files/Cooperare_internationala/PNUD/10_tablouri_femei_RM/prof_6_rome.pdf

⁸ Agenția Relații Interetnice, Raport privind cartografierea localităților dens populate de rome din Republica Moldova: <https://www.bri.gov.md/ro/content/raportul-actualizat-privind-cartografierea-localitat%C4%83%C8%9Bilor-dens-populate-de-romi-din-0>

În comunitățile vulnerabile, femeile însărcinate efectuează mai rar controalele medicale recomandate, iar accesul la servicii specializate este limitat de costurile transportului și de lipsa infrastructurii medicale în proximitate. Aceste bariere contribuie la menținerea unor disparități importante în domeniul sănătății materne și infantile.

Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD) și Comitetul pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor (CEDAW) au recomandat Republicii Moldova să adopte măsuri suplimentare pentru eliminarea discriminării structurale care afectează accesul femeilor rome la servicii medicale și de sănătate reproductivă.⁹

Sănătatea copiilor rome

Copiii rome continuă să fie afectați de accesul limitat la servicii medicale preventive, inclusiv vaccinare, monitorizare pediatrică și servicii de sănătate mintală. UNICEF a semnalat că nivelul redus de acces la servicii medicale în comunitățile rome afectează dezvoltarea sănătoasă a copiilor și contribuie la perpetuarea inegalităților sociale.¹⁰

Condițiile precare de locuire, sărăcia și insecuritatea alimentară cresc riscul problemelor de sănătate în rândul copiilor rome. În cazul copiilor rome refugiați, experiențele traumatice asociate conflictului armat, deplasării forțate și excluziunii sociale sporesc necesitatea accesului la servicii de sănătate mintală și sprijin psihosocial specializat.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a subliniat că grupurile vulnerabile, inclusiv refugiații și minoritățile etnice, trebuie să beneficieze de măsuri specifice pentru asigurarea accesului efectiv la servicii medicale și programe de prevenție.¹¹

Impactul asupra realizării ODD 3

Persistența acestor inegalități demonstrează că femeile și copiii rome continuă să fie lăsați în urmă în procesul de implementare a Agendei 2030. Accesul limitat la servicii medicale, sănătate reproductivă, vaccinare și sprijin psihosocial afectează direct realizarea ODD 3 și influențează negativ progresul în cadrul ODD 1 privind reducerea sărăciei, ODD 5 privind egalitatea de gen și ODD 10 privind reducerea inegalităților.

În lipsa unor măsuri țintite și a unei finanțări adecvate, diferențele existente între populația romă și populația generală riscă să se accentueze, perpetuând excluziunea socială și vulnerabilitatea intergenerațională.

Principalele constatări

---

⁹ Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Observații Finale privind rapoartele periodice 10–11 ale Republicii Moldova, CERD/C/MDA/CO/10-11, 2024.
<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/cerdcmdaco12-14-concluding-observations-combined-twelfth>.

¹⁰ UNICEF Moldova, Roma Children in Moldova: <https://www.unicef.org/moldova/en/what-we-do/roma-children>

¹¹ World Health Organization (WHO), Refugee and Migrant Health Programme: <https://www.who.int>

1. Femeile și copiii romi continuă să întâmpine bariere semnificative în accesarea serviciilor medicale.
2. Lipsa documentelor de identitate și sărăcia reprezintă obstacole majore în accesul la sănătate.
3. Femeile rome se confruntă cu dificultăți sporite în accesarea serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă.
4. Copiii romi și copiii romi refugiați beneficiază insuficient de servicii preventive și de sănătate mintală.
5. Accesul la servicii medicale este mai bun în comunitățile în care activează mediatori comunitari romi.

VII. ODD 11 – ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE

Locuire adecvată și acces la infrastructură pentru femeile și copiii romi

Accesul la locuire adecvată și la infrastructură de bază reprezintă una dintre cele mai persistente provocări cu care se confruntă comunitățile rome din Republica Moldova. Deși dreptul la un nivel de trai adecvat este garantat de instrumentele internaționale privind drepturile omului și recunoscut în cadrul Obiectivului de Dezvoltare Durabilă nr. 11, numeroase familii rome continuă să trăiască în condiții precare, caracterizate prin lipsa accesului la servicii publice esențiale, insecuritate locativă și excluziune teritorială.

Potrivit Raportului privind cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova, numeroase gospodării rome sunt amplasate în zone periferice sau segregate, unde accesul la apă potabilă, canalizare, gaze naturale și infrastructură rutieră este semnificativ mai redus decât în cazul populației generale.¹² Aceste condiții afectează în mod direct sănătatea, educația și oportunitățile economice ale membrilor comunității, contribuind la perpetuarea sărăciei și excluziunii sociale.

În multe localități, locuințele ocupate de familiile rome sunt supraaglomerate și nu întrunesc standardele minime privind siguranța și salubritatea. Condițiile precare de trai afectează în mod disproporționat femeile și copiii, care petrec mai mult timp în gospodărie și sunt mai expuși riscurilor asociate lipsei serviciilor de bază. Lipsa apei curente și a canalizării influențează negativ igiena, sănătatea și participarea copiilor la procesul educațional.

Datele colectate în procesul de monitorizare a Programului de susținere a populației de etnie romă au evidențiat că accesul la infrastructură și servicii publice diferă semnificativ între localitățile în care există intervenții coordonate și cele în care autoritățile locale nu implementează măsuri specifice de incluziune.¹³ Acest lucru demonstrează existența unor disparități teritoriale importante și lipsa unei abordări uniforme la nivel național.

Situația romilor refugiați din Ucraina

---

¹² Agenția Relații Interetnice, Raport privind cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova:

<https://www.bri.gov.md/ro/content/raportul-actualizat-privind-cartografierea-localitat%C4%83%C8%9Bilor-dens-populate-de-romi-din-0>

¹³

Pentru romii refugiați din Ucraina, problemele legate de locuire sunt și mai accentuate. Organizațiile societății civile au documentat cazuri în care familiile rome refugiați au întâmpinat dificultăți în accesarea spațiilor de cazare, fiind afectate de discriminare, lipsa documentelor și insuficiența mecanismelor de sprijin adaptate nevoilor lor specifice.¹⁴

În multe situații, familiile refugiate au fost nevoite să locuiască în spații temporare supraaglomerate, cu acces limitat la servicii de bază și fără garanții privind stabilitatea locativă pe termen lung. Această insecuritate afectează integrarea socială, accesul copiilor la educație și capacitatea adulților de a accesa oportunități de ocupare a forței de muncă.

Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD) și alte organisme internaționale au subliniat obligația statelor de a asigura acces egal la locuire și servicii publice pentru toate persoanele, inclusiv pentru minoritățile etnice și refugiați.¹⁵

Impactul asupra femeilor și copiilor romi

Condițiile precare de locuire afectează în mod disproporționat femeile și copiii romi. Lipsa infrastructurii de bază generează riscuri sporite pentru sănătate, limitează accesul la educație și amplifică vulnerabilitatea economică. Femeile rome sunt adesea responsabile de gestionarea activităților gospodărești și suportă în mod direct consecințele lipsei apei, energiei și serviciilor comunale.

Pentru copii, condițiile locative precare contribuie la absenteism școlar, dificultăți de învățare și probleme de sănătate. UNICEF și alte organizații internaționale au evidențiat legătura directă dintre condițiile de locuire și realizarea drepturilor copilului, inclusiv dreptul la educație, sănătate și dezvoltare armonioasă.¹⁶

Impactul asupra realizării ODD 11

Persistența disparităților privind locuirea și infrastructura demonstrează că numeroase comunități rome continuă să fie excluse de la beneficiile dezvoltării durabile. Lipsa accesului la servicii publice de bază afectează realizarea ODD 11 privind dezvoltarea unor comunități incluzive, sigure și durabile, având totodată efecte negative asupra ODD 1 privind reducerea sărăciei, ODD 3 privind sănătatea și bunăstarea, ODD 4 privind educația și ODD 10 privind reducerea inegalităților.

În lipsa unor investiții sistematice și a unor politici publice orientate spre incluziune, condițiile precare de locuire vor continua să perpetueze excluziunea socială și să limiteze oportunitățile de dezvoltare ale generațiilor viitoare.

---

¹⁴ UNHCR Moldova, Refugee Response Plan și rapoarte privind incluziunea refugiaților vulnerabili, disponibil la:

<https://www.unhcr.org/md> <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10784?secret=unhcrrestric->

¹⁵ Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Observații Finale privind rapoartele periodice 10–11 ale Republicii Moldova, CERD/C/MDA/CO/10-11, 2024.

<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/cerdcmdaco12-14-concluding-observations-combined-twelfth>.

¹⁶ UNICEF Moldova, Situation Analysis of Children in Moldova și Roma Children Programme, disponibil la:

<https://www.unicef.org/moldova>

Principalele constatări

1. Numeroase familii rome continuă să locuiască în condiții sub standardele minime de locuire adecvată.
2. Accesul la apă potabilă, canalizare și alte servicii publice este mai redus în comunitățile rome decât în populația generală.
3. Femeile și copiii sunt afectați în mod disproporționat de condițiile precare de trai.
4. Romii refugiați din Ucraina se confruntă cu dificultăți suplimentare în accesarea unei locuințe sigure și stabile.
5. Disparitățile teritoriale și lipsa investițiilor locale contribuie la perpetuarea excluziunii sociale.

VIII. ODD 10 ȘI ODD 16 – REDUCEREA INEGALITĂȚILOR, COMBATEREA DISCRIMINĂRII ȘI ACCESUL LA JUSTIȚIE

Discriminarea structurală și excluziunea socială a romilor

În pofida progreselor înregistrate de Republica Moldova în consolidarea cadrului normativ privind egalitatea și nediscriminare, romii continuă să se confrunte cu forme persistente de discriminare structurală care afectează exercitarea efectivă a drepturilor fundamentale. Discriminarea bazată pe origine etnică continuă să influențeze accesul la educație, sănătate, ocupare, locuire și servicii publice, contribuind la perpetuarea excluziunii sociale și a inegalităților intergeneraționale.

Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD) și-a exprimat îngrijorarea cu privire la persistența stereotipurilor negative și a discursului discriminatoriu la adresa romilor, precum și cu privire la impactul limitat al măsurilor adoptate pentru combaterea discriminării. În Observațiile Finale din 2024, Comitetul a constatat că romii continuă să fie unul dintre grupurile cele mai afectate de excluziune socială și discriminare în Republica Moldova.¹⁷

Femeile rome sunt expuse unor forme multiple și intersectate de discriminare, determinate simultan de apartenența etnică, gen, statutul socio-economic și nivelul redus de participare la procese decizionale. Această situație le afectează accesul la educație, servicii medicale, ocupare și protecție împotriva violenței și discriminării.

În cazul romilor refugiați din Ucraina, discriminarea etnică se intersectează cu vulnerabilitățile asociate statutului de refugiat, amplificând dificultățile de acces la servicii, protecție și integrare socială. Organizațiile societății civile au documentat cazuri în care romii refugiați s-au confruntat cu tratament diferențiat în accesarea serviciilor și mecanismelor de sprijin disponibile pentru persoanele strămutate.¹⁸

Accesul la justiție și remedii efective

---

¹⁷ Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Observații Finale privind rapoartele periodice 10–11 ale Republicii Moldova, CERD/C/MDA/CO/10-11, 2024.

<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/cerdcmdaco12-14-concluding-observations-combined-twelfth>.

¹⁸ UNHCR Moldova, Refugee Response and Protection Monitoring Reports. Disponibil la: <https://www.unhcr.org/md>

Accesul la justiție reprezintă o condiție esențială pentru realizarea Obiectivului de Dezvoltare Durabilă nr. 16 privind promovarea unor societăți pașnice, juste și incluzive. Cu toate acestea, numeroși romi continuă să întâmpine dificultăți în accesarea mecanismelor de protecție juridică și a remediilor efective împotriva discriminării.

Printre principalele bariere identificate se numără lipsa informațiilor privind drepturile și mecanismele de protecție disponibile, nivelul redus de încredere în instituțiile publice, constrângerile financiare și accesul limitat la asistență juridică calificată. Aceste obstacole afectează în mod disproporționat femeile rome, persoanele în vârstă și persoanele care locuiesc în comunități izolate.

Deși Republica Moldova dispune de un cadru legislativ relevant, inclusive Legea nr. 121/2012 privind asigurarea egalității și mecanisme instituționale specializate pentru examinarea cazurilor de discriminare, numărul redus de plângeri formulate de persoanele rome indică existența unor bariere persistente în accesarea acestor mecanisme.¹⁹

În numeroase cazuri documentate de organizațiile rome și de instituțiile pentru drepturile omului, persoanele afectate de discriminare nu sesizează autoritățile competente din cauza lipsei de încredere în eficiența procedurilor sau din teama unor eventuale consecințe negative.

Participarea romilor la procesele decizionale

Participarea efectivă a romilor la procesele decizionale rămâne limitată, în special la nivel local. Deși cadrul normativ național prevede mecanisme de consultare și participare, reprezentarea romilor în instituțiile publice și în procesele de elaborare a politicilor continuă să fie redusă.

Potrivit studiilor privind participarea politică a romilor în Republica Moldova, comunitățile rome sunt insuficient reprezentate în structurile de luare a deciziilor, iar participarea femeilor rome este și mai redusă.²⁰ Această situație limitează capacitatea comunităților de a influența politicile care le afectează în mod direct și contribuie la perpetuarea unor măsuri insuficient adaptate nevoilor reale ale populației rome.

Mediatorii comunitari romi joacă un rol important în facilitarea dialogului dintre comunități și autorități. Cu toate acestea, CERD a remarcat că numărul mediatorilor comunitari rămâne insuficient, iar sustenabilitatea mecanismului este afectată de finanțarea limitată și de lipsa unui cadru instituțional consolidat.²¹

---

¹⁹ Legea nr. 121 din 25 mai 2012 privind asigurarea egalității; Consiliul pentru Egalitate al Republicii Moldova, rapoarte anuale de activitate. Disponibil la: <https://egalitate.md>

²⁰ Studiul „Percepția persoanelor de etnie romă privind participarea politică în Republica Moldova”, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și partenerii naționali. Disponibil la: <https://www.undp.org/moldova>

²¹ Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Observații Finale privind rapoartele periodice 10–11 ale Republicii Moldova, CERD/C/MDA/CO/10-11, 2024.
<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/cerdcmdaco12-14-concluding-observations-combined-twelfth>.

Impactul asupra realizării ODD 10 și ODD 16

Persistența discriminării și accesul limitat la justiție demonstrează existența unor obstacole structurale în realizarea principiului egalității și a angajamentului Agendei 2030 de a nu lăsa pe nimeni în urmă. Inegalitățile cu care se confruntă romii afectează în mod direct implementarea ODD 10 privind reducerea inegalităților și ODD 16 privind promovarea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive.

În lipsa unor măsuri eficiente de combatere a discriminării, consolidare a accesului la justiție și creștere a participării romilor la procesele decizionale, excluziunea socială și marginalizarea vor continua să afecteze dezvoltarea comunităților romi și exercitarea drepturilor fundamentale.

Principalele constatări

1. Romii continuă să se confrunte cu discriminare structurală în multiple domenii ale vieții sociale.
2. Femeile romi sunt afectate de forme multiple și intersectate de discriminare.
3. Romii refugiați din Ucraina se confruntă cu riscuri sporite de excluziune și discriminare.
4. Accesul la justiție și la mecanismele de protecție împotriva discriminării rămâne limitat.
5. Participarea romilor, în special a femeilor romi, la procesele decizionale este insuficientă.
6. Sistemul mediatorilor comunitari romi continuă să fie subfinanțat și insuficient dezvoltat.

IX. ODD 8 – MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ

Accesul romilor la ocupare și oportunități economice

Participarea pe piața muncii reprezintă una dintre principalele provocări cu care se confruntă comunitățile romi din Republica Moldova. Deși cadrul normativ național garantează egalitatea de șanse în ocupare și interzice discriminarea în relațiile de muncă, romii continuă să se confrunte cu bariere structurale care limitează accesul la locuri de muncă stabile, condiții decente de muncă și oportunități de dezvoltare economică.

Potrivit Comitetului ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), populația romă continuă să fie afectată în mod disproporționat de sărăcie, șomaj și excluziune socială, în pofida existenței unor programe naționale dedicate incluziunii acestei comunități.²² Nivelul redus de educație, discriminarea pe piața muncii, lipsa calificărilor profesionale și accesul limitat la oportunități economice contribuie la menținerea decalajelor dintre populația romă și populația generală.

Datele disponibile indică faptul că numeroase persoane de etnie romă activează în economia informală, fără contracte de muncă și fără acces la protecție socială sau asigurări sociale. Această

---

²² Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Observații Finale privind rapoartele periodice 10–11 ale Republicii Moldova, CERD/C/MDA/CO/10-11, 2024.

<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/cerdcmdaco12-14-concluding-observations-combined-twelfth>.

situație afectează în special persoanele care locuiesc în comunități izolate și familiile aflate în situații de vulnerabilitate extremă.²³

Situația femeilor rome pe piața muncii

Femeile rome se confruntă cu forme multiple și intersectate de discriminare care le limitează participarea economică. Apartenența etnică, stereotipurile de gen, nivelul redus de educație și responsabilitățile familiale conduc la rate de ocupare semnificativ mai reduse comparativ atât cu bărbații romi, cât și cu femeile din populația majoritară.

UN Women și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare au evidențiat că femeile rome sunt supra reprezentate în activități economice informale și slab remunerate, având acces limitat la formare profesională, servicii de ocupare și programe de antreprenariat.²⁴

În numeroase comunități, femeile rome întâmpină dificultăți în identificarea unor oportunități de angajare din cauza discriminării directe sau indirecte din partea angajatorilor. În plus, lipsa serviciilor accesibile de îngrijire a copiilor și distribuirea inegală a responsabilităților familiale afectează capacitatea acestora de a participa pe deplin la piața muncii.

Tinerii romi și tranziția către piața muncii

Tinerii romi se confruntă cu dificultăți semnificative în procesul de tranziție de la educație la ocupare. Ratele ridicate ale abandonului școlar și participarea redusă la învățământul profesional și superior limitează accesul acestora la locuri de muncă stabile și bine remunerate.

Conform studiilor realizate în comunitățile rome, tinerii sunt expuși unui risc sporit de șomaj și inactivitate economică. Lipsa programelor specializate de mentorat, orientare profesională și integrare pe piața muncii contribuie la perpetuarea excluziunii economice și sociale.²⁵

Această situație este și mai accentuată în cazul tinerilor romi refugiați din Ucraina, care se confruntă simultan cu bariere lingvistice, dificultăți administrative și acces limitat la programe de integrare economică.

Antreprenoriatul și incluziunea economică

Deși există exemple pozitive de antreprenori romi și inițiative comunitare de succes, accesul romilor la finanțare, programe de dezvoltare economică și servicii de suport pentru afaceri rămâne limitat. Lipsa garanțiilor financiare, nivelul redus de educație financiară și discriminarea instituțională reduc posibilitățile de dezvoltare economică independentă.

Organizațiile internaționale au subliniat necesitatea dezvoltării unor programe dedicate antreprenoriatului social și economic în comunitățile rome, inclusiv prin măsuri care să sprijine femeile

---

²³ Agenția Relații Interetnice, Raport privind implementarea Programului de susținere a populației de etnie romă și studiile privind incluziunea socio-economică a romilor. Disponibil la: <https://ari.gov.md>

²⁴ UN Women Moldova, Gender Equality Profile of the Republic of Moldova; Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Studii privind incluziunea economică a romilor. Disponibil la: <https://moldova.unwomen.org> și <https://www.undp.org/moldova>

²⁵ UNICEF Moldova, Roma Children Programme și studii privind incluziunea educațională și socială a tinerilor romi. Disponibil la: <https://www.unicef.org/moldova>

și tinerii romi în inițierea și dezvoltarea activităților generatoare de venit. Impactul asupra realizării ODD 8

Excluziunea economică a romilor afectează în mod direct realizarea Obiectivului de Dezvoltare Durabilă nr. 8 privind promovarea unei creșteri economice susținute, incluzive și durabile, ocuparea deplină și productivă a forței de muncă și asigurarea muncii decente pentru toți.

Persistența discriminării pe piața muncii, accesul limitat la educație și calificare profesională, precum și participarea redusă la activități economice formale contribuie la perpetuarea sărăciei și a excluziunii sociale. Aceste provocări influențează, de asemenea, realizarea ODD 1 privind eradicarea sărăciei, ODD 5 privind egalitatea de gen și ODD 10 privind reducerea inegalităților.

În lipsa unor măsuri specifice și a unor investiții susținute în incluziunea economică a romilor, decalajele existente vor continua să limiteze dezvoltarea economică și socială a comunităților rome.

Principalele constatări

1. Romii continuă să se confrunte cu bariere structurale în accesul la piața muncii.
2. Nivelul ocupării formale în rândul populației rome rămâne redus comparativ cu populația generală.
3. Femeile rome sunt afectate de discriminare multiplă și au acces limitat la oportunități economice.
4. Tinerii romi se confruntă cu dificultăți sporite în tranziția de la educație la ocupare.
5. Munca informală și lipsa protecției sociale continuă să afecteze un număr semnificativ de persoane rome.
6. Accesul la programe de antreprenoriat și dezvoltare economică este insuficient.

X. ODD 1 – FĂRĂ SĂRĂCIE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

Sărăcia și excluziunea socială în rândul comunităților rome

Sărăcia continuă să afecteze în mod disproporționat comunitățile rome din Republica Moldova și reprezintă una dintre principalele cauze ale excluziunii sociale. Nivelul redus de ocupare, accesul limitat la educație, condițiile precare de locuire și accesul insuficient la servicii publice contribuie la perpetuarea vulnerabilității economice a familiilor rome.

Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD) a constatat că romii continuă să fie afectați de sărăcie persistentă și de acces limitat la oportunități economice și sociale. În multe comunități, familiile rome depind de prestații sociale, muncă informală și surse instabile de venit.²⁶

---

²⁶ Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Observații Finale privind rapoartele periodice 10–11 ale Republicii Moldova, CERD/C/MDA/CO/10-11, 2024.

<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/cerdcmdaco12-14-concluding-observations-combined-twelfth>.

Femeile rome, familiile monoparentale și persoanele vârstnice sunt expuse unui risc sporit de sărăcie. Pentru romii refugiați din Ucraina, dificultățile economice sunt amplificate de lipsa resurselor financiare, accesul limitat la piața muncii și dependența de mecanismele de asistență umanitară.

Principalele constatări

1. Sărăcia continuă să afecteze disproporționat comunitățile rome.
2. Femeile rome și copiii romi sunt printre grupurile cele mai vulnerabile.
3. Accesul la măsurile de protecție socială rămâne inegal.
4. Excluziunea economică contribuie la perpetuarea sărăciei între generații.

XI. ODD 5 – EGALITATE DE GEN ȘI COMBATEREA VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA FEMEILOR ȘI FETELOR ROME

Femeile și fetele rome între discriminare și excluziune

Femeile și fetele rome se confruntă cu forme multiple și intersectate de discriminare, determinate de apartenența etnică, gen și statutul socio-economic. Aceste inegalități afectează accesul la educație, servicii medicale, ocupare, participare publică și protecție împotriva violenței.

Datele disponibile arată că femeile rome au niveluri mai reduse de participare economică și educațională comparativ cu populația generală. În unele comunități persistă practici precum căsătoriile și uniunile timpurii, care afectează dreptul fetelor la educație și dezvoltare personală.²⁷

Violența bazată pe gen rămâne un fenomen insuficient raportat în comunitățile rome. Barierele culturale, lipsa informațiilor, dependența economică și accesul limitat la servicii specializate reduc posibilitatea femeilor de a solicita protecție și sprijin.

CEDAW și CERD au recomandat Republicii Moldova să dezvolte măsuri specifice pentru combaterea discriminării intersecționale și pentru creșterea participării femeilor rome la viața economică, socială și politică.²⁸

Realizarea ODD 5 este esențială pentru reducerea sărăciei, îmbunătățirea sănătății și consolidarea incluziunii sociale a comunităților rome.

Principalele constatări

1. Femeile rome continuă să fie afectate de discriminare multiplă.
2. Fetele rome sunt expuse unui risc crescut de abandon școlar și căsătorii timpurii.

---

²⁷ UNICEF Moldova, Roma Children Programme: <https://www.unicef.org/moldova>

²⁸ CEDAW – Concluding Observations on the Republic of Moldova: <https://tbinternet.ohchr.org>

3. Accesul la servicii de protecție împotriva violenței este limitat.
4. Participarea femeilor rome la procesele decizionale rămâne redusă.
5. Sunt necesare măsuri specifice pentru combaterea discriminării intersecționale.

XIII. RECOMANDĂRI:

În vederea accelerării implementării Agendei 2030 și a asigurării incluziunii efective a comunităților rome, Platforma Femeilor Rome „ROMNI” formulează următoarele recomandări:

1. Asigurarea colectării sistematice de date dezagregate după etnie, gen, vârstă și statut de refugiat pentru monitorizarea progresului privind implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.
2. Adoptarea și implementarea eficientă a noului Program de susținere a populației de etnie romă pentru perioada 2027–2030, cu alocarea resurselor financiare și umane necesare.
3. Consolidarea sistemului mediatorilor comunitari romi prin creșterea numărului de posturi, asigurarea finanțării sustenabile și instituționalizarea acestui mecanism la nivel național.
4. Dezvoltarea unor programe specifice pentru creșterea participării copiilor romi la educația timpurie, prevenirea abandonului școlar și reducerea segregării educaționale.
5. Extinderea accesului femeilor rome la servicii de sănătate sexuală și reproductivă, servicii de prevenire a violenței bazate pe gen și programe de sprijin economic.
6. Îmbunătățirea accesului comunităților rome la servicii medicale, inclusiv prin dezvoltarea serviciilor comunitare și mobile în localitățile rurale și izolate.
7. Elaborarea și implementarea unor programe dedicate ocupării forței de muncă pentru romi, cu accent pe femei și tineri, inclusiv prin formare profesională, mentorat și sprijin pentru antreprenariat.
8. Creșterea accesului familiilor rome la locuire adecvată, infrastructură de bază și servicii publice esențiale, inclusiv apă, canalizare și energie.
9. Consolidarea măsurilor de combatere a discriminării și a discursului de ură împotriva romilor, inclusiv prin instruirea funcționarilor publici și a profesioniștilor din domeniul educației, sănătății și justiției.
10. Asigurarea accesului efectiv al romilor la asistență juridică și remedii eficiente în cazurile de discriminare și încălcare a drepturilor omului.
11. Dezvoltarea unor măsuri specifice pentru incluziunea romilor refugiați din Ucraina, inclusiv în domeniul educației, sănătății, ocupării și locuirii.

12. Creșterea participării femeilor și bărbaților romi la procesele decizionale locale și naționale și consultarea sistematică a organizațiilor reprezentative ale romilor în elaborarea politicilor publice.
13. Integrarea perspectivei de gen și a abordării intersecționale în toate politicile și programele destinate incluziunii romilor.
14. Implementarea integrală a recomandărilor formulate de Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Comitetul CEDAW, Comitetul pentru Drepturile Copilului și alte mecanisme internaționale relevante.
15. Instituirea unui mecanism transparent de monitorizare și evaluare a progresului înregistrat în implementarea măsurilor destinate incluziunii romilor, cu participarea organizațiilor societății civile și a reprezentanților comunităților rome.